

NOTAT18. Maj 2020
Sag 2020-696**Appendiks 3.1.b: Nuværende iværksætterindsatser****Baggrund**

På bestyrelsens møde den 6. april var der opbakning til, at der i udmøntningen i 2020 skal sættes et markant fokus på at understøtte virksomhederne i den særlige situation, som COVID-19 har skabt. Det indebærer, at de midler, der tidligere var afsat til planlagte udmøntninger inden for iværksætteri, i stedet er prioriteret til særlige COVID-19-indsatser i 2020. Bestyrelsen har i forlængelse heraf ønsket, at det afdækkes, hvilke muligheder der er i erhvervsfremmesystemet for at hjælpe iværksætterne så godt som muligt gennem den aktuelle situation. Notatet giver et overblik over indsatser for iværksættere.

Iværksætteri som vækstdriver

Iværksættere udgør fundamentet for fremtidens erhvervsliv. De medvirker til at skabe vækst og arbejdspladser, ligesom de bidrager med innovation og fornyelse, der kan udfordre det etablerede erhvervsliv og dermed skærpe eksisterende virksomheders konkurrenceevne. Det er derfor vigtigt, at der er en kontinuerlig tilgang af nye virksomheder, og at disse understøttes i deres udvikling.

Aktører og Danmarks Erhvervsfremmebestyrelsens rolle

Som det fremgår af nedenstående tabel 1, er aktørlandskabet inden for iværksætteri kendetegnet ved, at der er mange forskellige aktører med meget forskellige roller og opgaver. Det indebærer et stort behov for, at aktørerne koordinerer for at undgå uhensigtsmæssige overlap.

De midler, der er til rådighed for Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse, er begrænsede sammenlignet med fx Vækstfondens eller Innovationsfondens midler. Bestyrelsens indsatser kan derfor med fordel supplere og bygge ovenpå de store indsatser, som de øvrige aktører udfører, og kan med fordel bidrage til en effektiv og sammenhængende erhvervsfremmeindsats, der styrker iværksætterkulturen og tager afsæt i iværksætternes og virksomhedernes behov under hensyntagen til de lokale rammer og vilkår, der eksisterer rundt om i landet.

ERHVERVSSTYRELSENVejlsøvej 29
8600 SilkeborgTlf. 35 29 17 00
CVR-nr 10 15 08 17
E-post deb@erst.dk
www.erst.dk**ERHVERVS MINISTERIET**

Table 1. Aktørlandskabet for iværksætterindsatsen

Aktor	Opgave
Kommunerne	Understøtter iværksætterindsatsen med vejledning af generisk og grundlæggende karakter, fx 1:1 vejledning, som kan hjælpe før-startere og iværksættere videre.
De tværkommunale erhvervshuse	Tilbyder individuel specialiseret vejledning til iværksættere og etablerede virksomheder og er operatører på en række større indsatser finansieret af Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse, hvor iværksættere kan henvises og modtage tilskud til køb af rådgivning fra private konsulenter eller deltage i netværk.
Fonden for Entreprenørskab	Nationalt omdrejningspunkt for entreprenørskabsundervisning i uddannelsessystemet. Videntcenter for undervisning i iværksætteri, faciliterer undervisernetværk, udvikler af undervisningsmaterialer og rådgiver om implementering. Uddeler af mikrolegater til studerende og støtter studenterorganisationer og uddannelsesinstitutioner med mindre beløb til særlige iværksætterindsatser.
Universiteter og øvrige uddannelsesinstitutioner	Har i varierende grad indsatser, som fremmer iværksætteri og innovation. De konkrete aktiviteter vedrører undervisning, videneroverførsel og inkubation.
Private aktører	Spiller en vigtig rolle i iværksætterøkosystemet i forhold til fysiske miljøer, vejledning, rådgivning og kapital. Særligt i de større danske byer har iværksætterne adgang til stærke private iværksætttermiljøer, herunder en række private eller offentligt medfinansierede acceleratorprogrammer, hvor udvalgte iværksættere får tilbudt særlige træningsforløb, der skal understøtte deres udvikling, vækst og skalering. Business angels, altså private investorer, er vigtige aktører, der oftest i en tidlig fase foretager egenkapitalinvesteringer i nye virksomheder, hvorved de er med til at udfylde et finansielt hul frem til egentlig vækstkapital.
Innovationsfonden	Medfinansierer (med direkte tilskud) særligt iværksættere og SMV'ers innovationsprojekter via en række programmer, herunder Grand Solution, InnoBooster og InnoFounder.
Vækstfonden	Tilbyder forskellige lånemuligheder og egenkapitalinvesteringer til iværksættere og smv'ere med vækstpotentiale.
The Trade Council og Innovationscentre	Tilbyder individuel rådgivning og gruppebaserede forløb for startups, der ønsker at skalere eller skaffe risikovillig kapital og innovationspartnere internationalt.

Kommuner, erhvervshuse samt universiteter og uddannelsesinstitutioner er typiske operatører på projekter, som Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse initierer inden for iværksætteri.

Iværksætternes udfordringer under COVID-19-krisen

Iværksættere og nye virksomheder kan være særligt udfordrede i forhold til at håndtere konsekvenserne af COVID-19. Deres forretningsmodeller er ofte mindre afprøvede og dialogen med kunder vanskeliggøres af den økonomiske

opbremsning. Hvis de allerede er på markedet med deres løsninger, er kundekredsen ofte lille, og de kan derfor være sårbare overfor efterspørgselsfald.

Nye virksomheder har ofte begrænsede egne ressourcer og kompetencer, ligesom det markedsmæssige potentiale samtidig kan være usikkert, så i kombination med en ofte skrøbelig økonomi rammes de hårdt af COVID-19-krisen.

Et af de problemer, der især peges på, er, at COVID-19-krisen har gjort det meget svært for iværksættere at skaffe den kapital, som er afgørende for deres overlevelse og udvikling. Konsulentfirmaet Startup Genome har analyseret den globale startup scene i lyset af COVID-19¹ og vurderer, at 41 pct. af de helt unge iværksættere, som i forvejen kæmper med likviditeten, er så udfordrede af den nuværende krise, at de likviditetsmæssigt kun kan klare de næste tre måneder.

COVID-19-situationen kan således medføre, at en betydelig del af den nuværende generation af iværksættervirksomheder ikke overlever, og at der vil opleves et markant fald i antallet af nye virksomheder, ligesom det var tilfældet ved den seneste finanskrisen.

Nationale COVID-19-betingede initiativer for iværksættere

Der er nationalt igangsat flere hjælpepakker, hvor unge virksomheder også kan være omfattet af målgruppen. Det drejer sig fx om kompensation for tabt omsætning for selvstændige og freelancere, kompensation for faste udgifter, lønkompensation for hjemsendte medarbejdere og skattekreditordning.

I forbindelse med hjælpepakken aftalt den 18. april 2020 er der etableret en særlig hjælpepakke i Vækstfonden. Aftalen indeholder tre initiativer, der akut skal hjælpe iværksættere og vækstvirksomheder i Danmark. Det vedrører lånematching på investeringer fra private investorer til henholdsvis tidlige iværksættere og venturevirksomheder, hvor Vækstfonden i begge tilfælde tager en større del af lånet og højere risiko end tidligere. Derudover vil Vækstfonden øge sine direkte investeringer og fondsinvesteringer markant.

Endvidere har Innovationsfonden som en del af hjælpepakken fået tilført 350 mio. kr. mere til Inno booster-ordningen. I samme aftale er der også afsat 10 mio. kr. til udvikling og drift af en midlertidig, national crowdfundingplatform, der skal fungere i samspil med eksisterende private platforme.

Endelig er en række COVID-19- initiativer skudt op, som hjælper virksomheder, herunder iværksættervirksomheder. Der er eksempelvis platformen ”Startup Ecosystem COVID-19 Resource Hub”, som Nordeuropas største tech- og iværksætternetværk, Tech Nordic Advocates, står bag i et samarbejde med Vækstfonden. Her kan iværksættere og andre virksomheder, der har behov for hjælp, finde viden og få rådgivning fra en række private aktører.

¹ <https://startupgenome.com/blog/covid19-insights-global-startup-survey>

Også Industriens Fond har igangsat et initiativ genstartNU.dk, hvor SMV'er, og således også unge virksomheder, kan få gratis rådgivning, som kan hjælpe igennem krisen, ligesom der er etableret en pulje på 150 mio. kr. til initiativer især målrettet SMV'er, som er parate til at bruge krisen til forretningsudvikling.

Igangværende indsats i Erhvervsfremmebestyrelsens portefølje

Der er i den eksisterende projektportefølje en række igangværende initiativer, som har fokus på iværksætteri og unge virksomheder. Det omhandler fx undervisning i iværksætteri i uddannelserne, målrettet rådgivning og mentorforløb, både for den brede kreds af iværksættere og for vækstiværksættere, ligesom der er iværksætterindsatser målrettet særlige brancher fx food-startups, maritime startups mv. Desuden er der vækstplansforløb, som også kan benyttes af unge virksomheder med særligt vækstpotentiale. Indsatserne er støttet med midler fra både EU's Social- og Regionalfond samt regionale erhvervsudviklingsmidler (REM) og decentrale erhvervsfremmemidler (DEM).

Der er pt. 62 igangværende projekter indenfor iværksætteri. Den geografiske fordeling fremgår af tabel 2.

Tabel 2. Antal igangværende strukturfondsfinansierede² iværksætterprojekter fordelt på geografi.

Geografi	Projekter
Landsdækkende	2
Flere EH-geografier	18
Sjælland	14
Nordjylland	9
Hovedstaden	8
Midtjylland	7
Sydjylland ³	2
Bornholm	2
Total	62

Det samlede tilsagnsbeløb på mere end 800 mio. kr., og det nuværende resttilsagn er fordelt på erhvervshusgeografierne, som det fremgår af tabel 3.

² Projekter, der har midler fra EU Socialfond eller Regionalfond som hovedfinansieringskilde

³ Projekter, der blev igangsat for den nuværende erhvervsfremmelov, geografisk vedrører de både erhvervshus-geografi Fyn og Sydjylland.

Tabel 3. Samlet tilsagnsbeløb⁴ på den igangværende iværksætter-projektportefølje fordelt på geografi⁵

Geografi	Tilsagnsbeløb	Resttilsagn	Rest pct.
Midtjylland	208.427.467 Kr.	136.671.150 Kr.	65,6
Sjælland	150.879.567 Kr.	103.041.803 Kr.	68,3
Sydjylland	134.954.711 Kr.	86.176.487 Kr.	63,9
Hovedstaden	130.283.553 Kr.	77.420.698 Kr.	59,4
Nordjylland	127.275.745 Kr.	67.536.715 Kr.	53,1
Fyn	79.057.173 Kr.	49.607.234 Kr.	62,7
Bornholm	15.778.657 Kr.	10.827.346 Kr.	68,6
Total	846.656.874 Kr.	531.281.434 Kr.	62,8

Den nuværende strukturfondsperiode afsluttes med 2020, men projekterne kan have aktiviteter som rækker længere frem. Pt. skal projekterne være afsluttet senest december 2022. Selvom vi er relativt tæt på afslutningen af strukturfondsperioden, er der stadig store resttilsagn i porteføljen, når det gælder iværksætteri og virksomheders vækstambitioner. Samlet set udgør resttilsagnet på disse projekter ved opgørelsesdatoen den 22. april 2020 stadig 62,8 pct. af det oprindelige tilsagn. Erhvervshusene er de aktører, som har de største tilsagn inden for iværksætterprojekterne, og dette afspejler sig også i resttilsagnene.

I øvrigt henvises til økonomioversigten, bilag 3.1.4, hvor der er en mere detaljeret oversigt over resttilsagn på samtlige indsatsområder.

Iværksætterinitiativer igangsat af Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse

Bestyrelsen igangsatte en række iværksætterinitiativer i 2019, fordelt på 3 overordnede temaer.

Undervisning i iværksætteri. Her blev der givet bevilling til én landsdækkende indsats på erhvervsakademierne, ”Spilbaseret Iværksætterundervisning”, som vedrører udvikling og implementering af spilbaseret iværksætterundervisning.

Rådgivning og vejledning af nye iværksættere. Her blev der givet tilsagn på i alt 22 mio. kr. til fire projekter i perioden 2019-2022. Projektet, ”IværksætterDanmark” er landsdækkende og gennemføres af erhvervshusene, projektet, Startup Viborg, er lokalt, desuden blev der givet tillægsbevillinger til to lokale projekter, ”Innovativ vækst” (Nordjylland) og ”Greater Copenhagen Food Startup” (Hovedstaden).

Specialiseret rådgivning og støtte til vækstiværksættere. Der blev givet tilsagn på i alt 29 mio. kr. til tre projekter i perioden 2019-2022. Det drejer sig om projekterne ”Specialiseret Erhvervsservice for Green Tech Virksomheder” med

⁴ Alle tilsagnsmidler: social- og regionalfond samt REM eller DEM

⁵ For projekter, der vedrører flere geografier, er tilsagnsbeløbet delt ud i forhold til projektets egen angivelse af geografisk fordeling.

geografisk afsæt i Trekantområdet og med fokus på iværksættere inden for grøn teknologi, og til projektet, “Acceleration af bæredygtige og digitale vækstiværksættere i region Sjælland”, som dækker Region Sjælland og fokuserer på bæredygtig industri og digitalisering. Endelig blev der givet tilsagn til projektet, “Vækstiværksætter-projekt ved Accelerace, Erhvervshusene og DDC”, som dækker resten af landet og har et bredt fokus på iværksættere med et særligt vækstpotentiale.

Disse initiativer er igangsat efter bestyrelsesmødet i november 2019 og har således været i gang i meget kort tid, hvorfor der endnu ikke foreligger statusrapporteringer på disse.

Evaluering af igangsatte indsatser

I forbindelse med COWI's evalueringer af afsluttede og igangværende iværksætterprojekter, er der samlet op på de mest succesfulde initiativer og peget på en række anbefalinger:

- Fysiske iværksætermiljøer er vigtige, da det netværksmæssige aspekt spiller en stor rolle for deltagernes motivation og succes. Der anbefales derfor fokus på længerevarende kollektive forløb og forankring af indsatser i fysiske iværksætermiljøer, hvor der er mulighed for at mødes med andre iværksættere. Hverdagen som iværksætter kan være ensom, og derfor er det værdifuldt.
- Iværksættervejledningen er velegnet til at være forankret i større programmer: iværksættere har en større fællesmængde af behov og udfordringer end de fleste andre strukturfondsindsatser. Deltagere på tværs af branche kan derfor have gavn af sparring og potentiale for udvikling af generiske værktøj, koncepter og forløb for vejledningen. Det gør det oplagt at fokusere på større programmer med national udbredelse. Inden for de nationale programmer vil der stadig være mulighed for specialiserede tilbud afhængigt af branche og markedsfokus, idet der i højere grad vil være kritisk masse.

Disse anbefalinger er allerede imødekommet i flere af de iværksætterindsatser, som bestyrelsen har igangsat i 2019, hvor iværksættervejledningen er forankret i større landsdækkende programmer, som sikrer ensartede tilbud, der er tilgængelige for alle iværksættere uanset geografi. Samtidig er der også igangsat initiativer, hvor adgangen til fysiske miljøer er en del af tilbuddet.

Bestyrelsens beslutninger på dette møde om udmøntninger af puljen til justering og skalering af projekter, der hjælper virksomheder med at håndtere COVID-19, jf. punkt 5 på dagsordenen, kan betyde, at eksisterende iværksætterprojekter tilføres flere midler. Således er der indstillet i alt 28,8 mio. kr. til 6 iværksætterprojekter, som bidrager til, at der er landsdækkende COVID-19 betingede tilbud til alle iværksættere i hele Danmark – også de, der har et særligt vækstpotentiale.

Det vurderes samlet set, at de igangværende iværksætter-initiativer og de midler, som er givet i tilskud til disse, er dækkende for behovet i 2020-2021 både generelt og i lyset af COVID-19-krisen.